

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י.

עין משפט נר מצוה

גב א מיי פ"ט מהל' נטע
דבני הל' (ו) ונן י סמג
עשיר (קלט) וקלט' טושי"ע
י"ד קי רצ"כ סעי' ד ה'
גב א מיי פ"א מהל'
מנשה הקבוצות הל' ד'
סמג עשיר קסג:

רבינו חננאל

(פחות) ופירות נטיעה זו
אסורין עד יום חמשה
עשר בשבט, אם לערלה
ערלה אם לרבעי רבעי.
מנא לן דכתיב שלש
שנים יהיה לכם ערלים
לא יאכל ובשנה הרביעית
יהיה כל פרי, מדקא
מסיק לא יאכל ובשנה
הרביעית, ולא מפסיק הי
ניחה, שמעתי מיהנה פעמים
שבאת רביעית ואסורין
משום ערלה, כגון שנשע
פחות משלשים יום לפני
ראש השנה. והא (דחגן)
דחגן רבנן דלא כ"י מאיר,
דאי ר' מאיר האמר יום
אחד בשנה חשוב שנה,
דחגן ר' מאיר לא אמר
ר' מאיר יום אחד בשנה
חשוב שנה אלא בסוף
שנה כדתנן בן כ"ד חודש
ויום אחד, תחשוב לו
יום להשלימו שלש שנים.
אבל בתחלת שניו, כגון
היא נטיעה ויבוא בה
שלשים יום בעי' לעלות
לו שנה. אמר רבא ק"ו,
ומה נידה שאין תחילת
היום עולה לה בסופה,
פרי' יום שביעי לנידתה
אסורה כל היום שאמר
שבעת ימים תהיה בנדתה
וקימא לן תהיה בנדתה כל
שבעה, (א) כל יום השביעי,
ולא אמרין מקצת היום
ככלו, ואמרין מקצת היום
בכולו בתחילת נידתה,
שאם ראה שעה אחת
מן היום משלמת ששה
ימים אחרים וטהורה
היא. שנה שיום אחד
עולה לה (ב) בסוף שניו,

(א) אולי י"ל דמתי שבעת
ימים תהיה בנדתה תהא
בנדתה כל שבעה יום יום כו'.
(ב) נראה דמתי כלן ו"ל עולה
לה בסוף שנים שיום אחד
עולה לה בסוף השנים וכו'.

ופירות נטיעה זו אסורים כו'. ואף על פי שאמרנו עלתה לו שנה אם נטעו זה פירות לאחר ר"ה של שנה (א) שלשית מיד עדיין אסורין הן עולמית משום ערלה שאע"פ שר"ה תשרי לנטיעה ט"ו צבצט ר"ה לאילן חו כצר נעשית אילן לפיכך אין שנתה מתחדשת לנחת מדי ערלה עד ט"ו צבצט אבל משם ולהלן לא יחנטו זה פירות דין רבעי עליהם לאכול צירושלים וצט"ו לשנה הבאה יאלו מדי רבעי פירות המנוטים זה מכלן ואילן לכן הועילו לה ל' שלפני ר"ה שממחר התירה מט"ו צבצט ועד ר"ה: **מנא הני מילי.** ששנות ערלה ורבעי נמשכין לאסור פירות המנוטים קודם ט"ו צבצט לאחר שכלו שלש שני ערלה: **ומטו זה.** יש מטוין ומכריעין בשמועה זו לאומרה משמיה דרבי ינאי: **ובשנה הרביעית.** וי"ו מוסיק על ענין ראשון יהיה לכם ערלים אף צמון שנה הרביעית: **ובשנה החמישית.** תאכלו את פרי מוסיק על ענין רבעי דקליק מייניה: **פעמים שצבצט.** כגון אם מיהרו פירותיו לחנוט צבציעית לפני שצט ועדיין אסורים משום ערלה אסורין צבצעה עולמית: **פעמים שצבציעית כו'.** כגון פירות שחנטו זה קודם שצט טעונין חלול

הא א אמרי' יום אחד בשנה חשוב שנה. השתא לא ידע הא דמסקין צבצט דל' לקליטו: **בן ב"ד** חדש ויום אחד. סמס פר צן שלש דקמתי סיפא והאי יום אחד משום דיום אחד צבציע חשוב שנה ולר"א ל' וכל אותו יום ל' אף דינו לא כצן צקר ולא כפר מדי דהוה אפלטנן צבצט פ"ק דחולין (ד) **ג. וסא** דלאינערין או לרצויי ושמא התם שאני צבציע דפרה (משנה א) דבן י"ג חדש אינו כשר לא לאיל ולא לכבש ולא קמתי הכי גבי פר ולא לכל מילי אמרין דיום אחד צבציע חשוב שנה דיש דברים דאפילו מעת לעת צענין כדמנן צפ' יולא דופן (גדה ד' מה) צן ט' שנים ויום אחד צן י"ג שנה ויום אחד צת י"ז שנה ויום אחד דאחור יום אחד כדי להשלים מעת לעת צבציע ג' שנים ויום אחד פליגי תנאי צבציע (שס ד' מה): **דלר"מ** אפי' צבציע שנים ויום אחד מתקצרת צבציעה דכבש א' שלימות דמיא דיום אחד חשוב שנה וחכמים צנו צת ג' ויום אחד דמענת לעת צענין: **עג"ל** חשבון בן צקר בן שתיים פר בן ג'. ע"כ צן צקר צן שנים דקאמרין היינו עגל צן צקר ולא פר צן צקר כדמוכח צבורת כהנים גבי פר כהן משיח דתניא פר יכול אפילו זקן ת"ל צן אי צן יכול קטן ת"ל פר הא כילד צן ג' כדכרי חכמים ר"מ אומר אף צן ארבע צן חמש כשרים ותניא דמנן צבצ"ק דפרה (משנה ב) ר' יוסי הגלילי אומר פרים צני שנים שנאמר ופר שני צן צקר תקח לחמלת וחכ"א אף צני ג' ר"מ אומר א' צני ארבעה וחמשה כשרים לחמלת מנשתי ר"מ צבר אפילו צני שמי שנים דהא מוסיק ארבי יוסף הגלילי והכא משמע מדעגל צן צקר לר"מ צן שנים פר צן צקר צן ג' אבל פחות מצן ג' לא ו"ל דאף דקאמר ר"מ צבציע פרה (שס) ארבע קאי ולא אר' יוסי הגלילי וצבורת כהנים מתני דר' יוסי הגלילי צבציע חמלת דר"מ וחכמים ורצנן דהתם לאו רצנן דפרה:

ו"א א ק"ו הוא ומה נדה. מריש פירקין ל"ק מדי דכפרישית התם (ד) צ: ד"ה אצל: **שנים** שיום אחד עולה להם בתחילתן אינו דין שיום אחד עולה להם בסופן. האי מחילתן היינו מחילת שנה וסוף חשבון והאי סופן היינו סוף שנה ומחילת חשבון ואת' וזה תוכיח שהיא אפכא מנדה שאין סוף היום עולה לה בתחילתה שזה מנהג

כותים כדאיתא צריש פרק צנות כותים (גדה ד' ג. וסא) דיום שפוסקת צו סופרתו למנין ז' דלע"ג דפרין עולה אגן נמי נספריה לא קיימא לן הכי מדפרין צברק צבציע דגדה (ד' טו.) ורצ ככותאי אמרה לשמעתיא וצפ"ה מחילת היום עולה בסופה לר' יוסי צברק כילד זולין (פסחים ד' פא.) דלמרינן מקצת היום ככולו דלא מנאי למשכח עוממת התהום דצבה משום דאין סותרת למפרע ואינה מטמאה אלא מחילת וצבה גדולה נמי לא משכחת אלא צבציעת או צבציעת שני צין השמשות ו"ל דהאי ק"ו דהכא לרצנן ולא לרבי יוסי מיהו אפילו לרצנן קשיא דהיינו נמי דלבי תיחא צבציעי מנמנמא למפרע מ"מ צין דשריא לשמש לאחר צבציעה מיד מדאורייתא אי לא משום דאסור רצנן שמא תבא לידו ספק כדאמרין צברק צבציע דגדה (ד' עב.) ע"כ עולה לה תחלת היום דאי לאו הכי וספריה לה ז' ימים ואחר תטהר אמר רחמנא (ויקרא טו) וליכא ונראה דלא דמיא וצבה להני דהא אימים נקיים קפיד רחמנא והיאך יעלה סוף היום והרי אין יום זה טהור דכבר ראתה ואע"פ צבציעתה יום סוף היום עולה כמו שאפרש שאני התם דספירת אחד לאחד נפקא לן צבציע דגדה (דף עב.) מדכתיב יהיה אצל הכא אחר תטהר כתיב דדרשין שלא תהא עוממתה מפסקת אצל תחלת היום דין הוא שיעלה צבציעה דכל כמה דלא ראתה הרי הוא טהור ואת' ואמאי דחיק לאשכוחי וצבה גמורה לר' יוסי צבציע צין השמשות הא משכחת לה צבציעה צבציעה דספירת לילה לאו ספירה היא כדאיתא צבצ"ב דמגילה (ד' ב. וסא) וי"ל דדחיק אצבה ציממי משום דכתיב כל ימי וצבה דמהאי טעמא א"ל ר' שמעיה לר' אצב צבציע דגדה (שס) אימא ציממי תהוי וצבה צבציעה תהוי נדה וצבצ"ק דהוריות (ד' ד.) נמי גבי צדוקים דלמך ז' וצבה לא הוי אלא ציממא ומיהו לא יתכן דאם כן הוה ליה לפרושי ולימא וצבה ציממי הכי משכחת לה ועוד דכי מעני

אופירות נטיעה זו אסורין עד ט"ו בשבט אם לערלה ערלה ואם לרבעי רבעי מה"מ א"ר חי"א בר אבא א"ר יוחנן ומטו בה משמיה דר' ינאי אמר קרא ובושנה הרביעית ובשנה החמישית פעמים שברביעית ועדיין אסורה משום ערלה ופעמי' שבחמישית ועדיין אסורה משום רבעי לימא דלא כר"מ דאי ר"מ הא אמר (י) יום אחד בשנה חשוב שנה דתניא פר האמור בתורה סתם בן עשרים וארבעה החדש ויום אחד דברי ר"מ ר' אלעזר אומר בן עשרים וארבעה החדש ול' יום שהיה ר"מ אומר ככל מקום שנאמר עגל בתורה סתם בן שנה בן בקר בן שתיים פר בן שלש אפילו תימא ר"מ כי קאמר ר"מ יום אחד בשנה חשוב שנה בסוף שנה אבל בתחלת שנה לא אמר רבא ולא ק"ו הוא ומה נדה שאין תחילת היום עולה לה בסופה סוף היום עולה לה בתחלתה שנה שיום אחד עולה לה בסופה אינו

אזל אם איתמה מנייטמה עד לאחר ט"ו צבצט אין צהן אסור: **נימא.** הא דקמתי לעיל פחות מל' יום לא עלתה לו שנה דלא כרבי מאיר: **עגל צן שנה.** דכתיב (ויקרא ט) עגל וכבש צני שנה: **צן צקר.** של שמיני למלואים שנאמר (שס) קח לך עגל צן צקר לחטאת: **צן שנים.** שנאמר קח לך עגל צן צקר ואיל לעולה תמימים. והכי תניא לה צבורת כהנים השוה צן צקר ואיל לעולה תמימים אף צבציע (ט) פר. אפילו כבש פר צן צקר לא יקרא פר צבציע מנ' צני: **כי קאמר ר"מ צבציע שנים.** כגון יום אחד צבציע שלשית שהוה סוף הכשר שומי של פר: **אצל צבציע שנים.** כגון שנה ראשונה של נטיעה שהיא תחילת מנין שני ערלה לא אמר: **ומה נדה שאין תחלת היום עולה לה בסופה.** שנאמר (שס טו) צבציע ימים תהיה צבציע תהא צבציעה כל ז' ולא תאמר מקצת יום שביעי ככולו ומטבול ציום: **סוף היום עולה לה צבציעה.** שאם ראתה סמוך לשקיעת החמה עולה לה יום זה צו' ימי נדה ואינה צריכה למנות אלא ו' והוא. וצבציע דאורייתא קאמר שאינה זקוקה לנקיים שלא הצריכה תורה ספירת ז' נקיים אלא לזה אצל לנדה לא ראתה כל ז' ופסקה עם שקיעת החמה עוצלת לערב עכשיו חממיה צנות ישראל על עגמם להחזיקן בצסק זיבות לטעון ז' נקיים בלא דם ואין יום שפוסקת צו עולה לה למנין ז'. והרבה טעו צבציעה זו לנמוד מכלן לפסור יום שפוסקת צו למנין ז' נקיים שהיו מפרשים סוף היום עולה לה בתחלתה דסוף יום שפוסקת צו עולה לה ראשון לז' נקיים חו מדת צנות כותים הוא ששנינו צה (גדה דף ג.) יום שפוסקת צו סופרת למנין ז': **ה"ג שנים שיום אחד עולה להם צבציע כו'.** שנים הקצוצין לכל דבר שיום אחד עולה להם בתחלת שנה אחרונה צבציע שנים הקצוצות לדבר:

כותים כדאיתא צריש פרק צנות כותים (גדה ד' ג. וסא) דיום שפוסקת צו סופרתו למנין ז' דלע"ג דפרין עולה אגן נמי נספריה לא קיימא לן הכי מדפרין צברק צבציע דגדה (ד' טו.) ורצ ככותאי אמרה לשמעתיא וצפ"ה מחילת היום עולה בסופה לר' יוסי צברק כילד זולין (פסחים ד' פא.) דלמרינן מקצת היום ככולו דלא מנאי למשכח עוממת התהום דצבה משום דאין סותרת למפרע ואינה מטמאה אלא מחילת וצבה גדולה נמי לא משכחת אלא צבציעת או צבציעת שני צין השמשות ו"ל דהאי ק"ו דהכא לרצנן ולא לרבי יוסי מיהו אפילו לרצנן קשיא דהיינו נמי דלבי תיחא צבציעי מנמנמא למפרע מ"מ צין דשריא לשמש לאחר צבציעה מיד מדאורייתא אי לא משום דאסור רצנן שמא תבא לידו ספק כדאמרין צברק צבציע דגדה (ד' עב.) ע"כ עולה לה תחלת היום דאי לאו הכי וספריה לה ז' ימים ואחר תטהר אמר רחמנא (ויקרא טו) וליכא ונראה דלא דמיא וצבה להני דהא אימים נקיים קפיד רחמנא והיאך יעלה סוף היום והרי אין יום זה טהור דכבר ראתה ואע"פ צבציעתה יום סוף היום עולה כמו שאפרש שאני התם דספירת אחד לאחד נפקא לן צבציע דגדה (דף עב.) מדכתיב יהיה אצל הכא אחר תטהר כתיב דדרשין שלא תהא עוממתה מפסקת אצל תחלת היום דין הוא שיעלה צבציעה דכל כמה דלא ראתה הרי הוא טהור ואת' ואמאי דחיק לאשכוחי וצבה גמורה לר' יוסי צבציע צין השמשות הא משכחת לה צבציעה צבציעה דספירת לילה לאו ספירה היא כדאיתא צבצ"ב דמגילה (ד' ב. וסא) וי"ל דדחיק אצבה ציממי משום דכתיב כל ימי וצבה דמהאי טעמא א"ל ר' שמעיה לר' אצב צבציע דגדה (שס) אימא ציממי תהוי וצבה צבציעה תהוי נדה וצבצ"ק דהוריות (ד' ד.) נמי גבי צדוקים דלמך ז' וצבה לא הוי אלא ציממא ומיהו לא יתכן דאם כן הוה ליה לפרושי ולימא וצבה ציממי הכי משכחת לה ועוד דכי מעני

(א) [לעיל ב: וצ"ק, ב] צ"ל וצ"ה, א] צ"ל אמר, (ד) [דל"ל דלמרינן.]

תורה אור השלם
1. ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קדש הלולים לקי' ויקרא יט כד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ופירות כו' של שנה הרביעית מיד. י"ז כולמר קודם ט"ו צבציע: (ב) ד"ה צן שנים כו' אף צבציע. י"ז פי' מנלה כתיב תמים בכל אחד ואחד וכתיב תמימים משמע ששהה אותם לגמרי דכשם ששהה אותם בתמות השוה אותם אף צבציע ואילן צן שמי שנים מרובש צן שנה אילן צן שמי שנים הוא אף עגל צן צקר צן שמיים תמימים להדיא צבורת כהנים תמימים אף צבציע ע"ש דף י':